

150807-3

Už mnoho bylo napsáno o svobodě či svobodách; dnes je už dost rozšířena myšlenka, že politické svobody, jak byly chápány při revolučním vzniku moderních společností, jsou stále víc ohrožena – neujaly se v Rusku, v severní Americe jen částečně a dnes se silně cítí tato ohroženost i v Evropě, dokonce v klasických „demokratických“ zemích. Ale co to je vlastně svoboda ve filosofickém, nikoli tedy pouze politickém smyslu? Chápeme ji jako něco, co je nerozlučně spjata s člověkem, tj. s bytostí svobodně uvažující a svobodně jednající. Není sama tato myšlenka iluzí? – Svoboda ve filosofickém smyslu má dvojí stránku a) předmětnou, objektivní, tj. která předpokládá, že přítomné situaci není zcela a do detailů predeterminována, tj. že neplatí její jednoznačná kauzální určení předchozím stavem. A pak je tu stránka b) nepředmětná, subjektivní, tj. předpoklad, že je možné, aby určitý svobodný subjekt udělal něco, co by se jinak samo sebou nestalo, ale co znamená provedení (uskutečnění) něčeho, co z dané situace nevyplývá, ale představuje zásah do situace, tj. zásah, který v něčem pozmění to, co by se bývalo stalo bez onoho zásahu, nebo co mezi z dřívější dané skutečnosti jakoby vsune nějakou skutečnost novou.

(150807-3)